

MAMÍFERS MARINS

Per què encara es cacen balenes

a
ara

La captura d'aquests cetacis s'ha convertit en un debat amb postures irreconciliables en què no sempre mana la ciència

ALBERT PUNSOLA

Els vaixells japonesos estan en plena temporada de caça de balenes al voltant de l'Antàrtida, un dels grans santuaris del planeta, esquivant la moratòria que la Comissió Balenera Internacional (CBI) va aprovar per protegir la cria i reproducció d'aquests mamífers marins. La flota espera capturar uns 900 exemplars de balenes, si no es repeteix la història d'ara fa un any, quan els activistes defensors de les balenes van aconseguir que s'interrompés la campanya en aquestes aigües, que normalment s'acaba al març. El govern japonès ha invertit enguany 29 milions de dòlars en protecció per impedir-ho.

Debat encallat

Fa 30 anys la Comissió Balenera Internacional va adoptar per majoria una moratòria per aturar la caça comercial d'aquests cetacis, que va entrar en vigor el 1985. La moratòria havia de durar cinc anys, a l'espera que un comitè científic avalat per la mateixa organització proposés una fórmula per poder reprendre la caça en unes condicions més sostenibles.

El 1991 el comitè científic va concloure que es podia capturar un

nombre determinat de balenes sense posar en perill les poblacions. Tanmateix, la CBI va mantenir la moratòria. Des de llavors, aquesta organització no ha estat capaç d'afavorir un punt de trobada entre els països contraris a capturar balenes i els que defensen aquesta activitat.

El Japó i Noruega no son els únics

El Japó inicialment va acatar la moratòria, però ha aprofitat l'excepció que es va fer en el cas de la captura científica per realitzar-ne de comercial. Als anys 60 la balena representava la meitat de tot el consum de carn del país i, encara que no té la mateixa importància que abans, continua tenint sortida. Els japonesos justifiquen la seva posició en el fet que la CBI no complís la seva promesa d'aixecar la moratòria quan els científics trobessin una fórmula adequada per mantenir les espècies. Defensen que aquesta fórmula existeix i és viable, i que si no s'aplica és simplement per raons ideològiques: perquè la balena ha esdevingut un símbol. Igualment rebutgen que se'ls assenyali amb el dit quan altres països com Noruega no han acceptat la moratòria i porten a terme les captures que creuen convenientes. Per això les autoritats japoneses denuncien que les críti-

"La captura científica no s'aguanta"

Pilar Marco, responsable de la campanya dels oceans de Greenpeace Espanya, posa en qüestió les dades de la Unió Internacional de Conservació de la Natura, que constaten que moltes poblacions s'estan recuperant: "També hi va haver dades científiques que deien que la tonyina vermella es recuperava i després van sortir altres dades que ho van desmentir". Marco qualifica de "deplorable" l'estat de conservació de les poblacions de les diferents espècies i reclama que es mantinguin estables. "L'argument de la captura científica del Japó no s'aguanta, el destí de la balena són els restaurants més exquisits del país", afegeix. En relació amb la caça de subsistència per raons culturals a Alaska, la representant de Greenpeace argumenta que "el fet diferencial és el concepte de subsistència, i també l'escala, les captures no tenen res a veure pel que va al volum".

UN LLOC SEGUR PER A BALENES
Un exemplar de balena mascle neda tranquil·lament a les costes de Colòmbia, en un santuari conegut amb el nom de Bahía Málaga. LUIS ROBAYO / AFP

Àlex Aguilar

CATEDRÀTIC DE BIOLOGIA I DIRECTOR DEL GRUP DE RECERCA DE GRANS VERTEBRATS MARINS DE LA UB

Evolució “Els abusos van ser abans dels anys 70, darrerament les poblacions han evolucionat positivament”
Política “La moratòria no s’aixeca per raons polítiques”

“Les poblacions de balenes s’estan recuperant”

A.P.

¿És cert que moltes espècies de balenes estan en perill d’extinció?
Al segle XIX i bona part del XX la captura de la balena va ser el paradigma del mal ús d’un recurs. La indústria va cometre molts abusos i va delmar seriosament les poblacions. Però tot això va passar abans dels anys 70. En les últimes quatre dècades les poblacions han evolucionat d’una manera positiva globalment.

¿Seria factible portar a terme captures responsables?
De les 20 espècies que es capturen, la majoria han guanyat població i les altres s’estan recuperant. Ho diu la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura. Algunes són fins i tot abundants i, per tant, seria possible fer-ne una explotació sostenible. Si s’apliquessin els procediments de gestió aprovats pels científics, es podrien caçar sense problemes. Aquests procediments són més segurs que moltes quotes de pesca destinades a protegir els peixos.

I per què continua la moratòria?
El comitè científic de la Comissió Balenera Internacional ha avalat bons mètodes de gestió que permetrien l’explotació sostenible, però la comissió no escolta els científics i no vol aixecar la moratòria per raons polítiques: els països contraris a reprendre les captures tenen més pes i capacitat d’influència.

El problema és polític?
És un problema cultural amb repercussions polítiques. Les balenes han estat un monstre, en totes les tradicions. Eren animals terribles que no suscitaven cap simpatia. Però a la dècada dels 70, quan les poblacions estaven delmades després d’un llarg període d’abús, el moviment ecologista va capgirar-ne la visió tradicional i va convertir les balenes en tot un símbol i en una de les banderes mundials, amb gran èxit. —

ques que reben són hipòcrites. En aquest sentit, han recordat que els EUA, malgrat que donen suport a la moratòria, permeten la caça de les balenes a les poblacions aborígens d’Alaska. I no són els únics. Altres països que fan captures menors són el Canadà, Rússia, Islàndia, Indonèsia i els territoris de sobirania danesa de Groenlàndia i les illes Fèroe.

La febre de l’oli

El segle XIX es van caçar un gran nombre de balenes i catxalots per l’oli. Els llums que il·luminaven cases i carrers depenien d’aquest producte i per això la caça d’aquests mamífers era tan habitual. Com a animals de sang calenta i perquè han de mantenir l’escalfor, els cetacis tenen una capa molt gruixuda de greix. Això permetia obtenir un altíssim rendiment: entre 10 i 15 tones d’oli d’un únic exemplar.
L’aurèola mítica d’aquest oli va ser recollida en la famosa novel·la *Moby Dick*. La demanda creixent va multiplicar les captures, però també hi va contribuir la invenció per part dels noruecs l’any 1870 d’un canó que permetia disparar arpons, així com el desenvolupament de nous vaixells armats amb màquines de vapor. Aquest va ser l’origen de la captura industrial noruega, a la qual

Creixement
Després de la Segona Guerra Mundial es va multiplicar la caça de balenes

s’apuntarien ràpidament els anglesos, els nord-americans, els alemanys i els holandesos, i més tard els japonesos.

L’era de l’explotació

En el segle XX les dues guerres mundials converteixen la captura industrial en estratègica a causa de l’escassetat d’altres recursos. Acabada la guerra, la carn de cetaci va esdevenir vital a Rússia i al Japó, i l’oli va tornar a adquirir importància: el 30% del greix que consumien els alemanys venia de la balena. El creixement de la indústria entre el 1945 i el 1965 va ser espectacular. El primer any es capturaven uns 8.000 exemplars anuals al món, mentre que el 1965 ja s’havia arribat gairebé als 70.000 exemplars a l’any. Les poblacions de les principals espècies en van sortir seriosament afectades. Des dels anys 70 i fins al moment actual les captures han caigut en picat. L’oli, amb el qual s’havia fet tradicionalment margarina, sabó, detergents, vernís, perfum, lubricants i explosius, s’ha anat substituint per altres productes.

En l’actualitat, continua el debat sobre la captura de balenes mentre països com el Japó, Islàndia i Noruega desenvolupen noves patents derivades de les balenes. —

Preparant nous mercats

La Societat per a la Conservació de les Balenes i els Dofins (WDCS, sigles en anglès), una organització dedicada a la protecció dels cetacis creada fa 25 anys, ha assenyalat que el Japó, Noruega i Islàndia estan invertint en recerca per trobar noves sortides comercials per als productes derivats de les balenes. L’organització ha buscat registres de patents arreu del món i ha descobert que hi ha milers de patents aprovades que tenen en comú l’ús d’aquests productes en pilotes de golf, tints per als cabells, detergents i confitures, entre d’altres. La salut hi té un lloc central, tot i que l’enfocament no és nou. Ara aquesta línia continua amb els assajos clínics a Noruega per tractar la síndrome del colon irritable, la diabetis, l’artritis reumatoide o la psoriasi amb oli de balena. Les patents japoneses amb productes de les balenes es troben principalment en el món farmacèutic, la cosmètica i l’alimentació. —